

Protokol

over

Prestekonferencens Forhandlinger

i

Decorah, Iowa,

fra

22de til 29de Oktober 1884.

St. Olaf Library,

1721

AUG 24 1895

Northfield, Minn.

DECORAH, IOWA,

LUTHERAN PUBLISHING HOUSE.

1885.

Den norske Synodes Boghandel.

Lutheran Publishing House.

Decorah - - Iowa.

Abbot, John S. C., Moderhjemmet eller Kvinden i sin skjønneste Virkefreds.....	\$0.75.
— Barndomshjemmet eller Hjertet i dets bedste Dannelses-tid..	0.85.
Mihfeld, Dr. Friedrich, Menneſkelivet i Guds Ords Lys.	1.40.
Altenburger Nye Testamente med Fortaler og Anmærkninger af Dr. Martin Luther ſamt med M. Veit Dietrichs Summarier og Franciscus Bierlings Fortaler og Slutningsbønner til Capitlerne, men Weimarbibelens Forord, Indholdsangivelſer og Anvendelſer til St. Jakobi Brev og St. Johannes Aabenbaring	2.50.
Arndt, Johan, Sande Christendom	2.25.
— Gus-Postille, indeholdende Prædikener paa alle Søn- og Helligedage tilligemed Paſſionsprædikener	2.00.
— Paradis-Urtegaard, Godtſjæls Udgave	0.65.
Augsburgſke Konfeſſion eller den Troesbekjendelſe, ſom blev overrakt Keiſer Karl den 5te paa Rigsdagen i Augsburg 1530, tilligemed De tre Hovedſymboler eller Bekjendelſer af Kristi Tro, ſom ere endrægtig brugte i Kirken.	0.15.
Ballantyne, R. M., Redningsbaaden.....	1.50.
Bang, A. Chr., Hans Niſſen Hauge og hans Samtid.....	2.50.
Bernhoft, Th. C., Andagts-Bog for Gamle.....	0.85.
Berg, Joh. Aug., Bibel-Haandbog eller Veiledning ved Læsningen af den hellige Skrifts Bøger.....	1.15.
Bock, Prof. Dr., Sundhedslære.....	0.60.
— Bort Legems Hygning, Liv og Pleie.....	0.60.
Brenz, Johannes, Katekismus- eller Børne-Prædikener; det er, opbyggelig Forklaring af Hovedſtykkerne i den kristelige Tro efter Ordenen i den lutherſke Katekismus	2.50.
Brorſon, Hans Adolf, Troens rare Klenodie i aandelige Sange.....	
Bunyon, John, Pilgrimmens Vandring fra denne Verden til den tilkommende.....	
Caspari, C. P., Abrahams Prøveſe og Jacobs Kamp med Gud	
— Den augsburgſke Confessions og Luthers Stilling til den hellige Skrift	

Do Not Take

Synod for the Norwegian Evangelical Lutheran church in
America, Pastoral conference, Decorah, Ia.,
1884.

Protokol

over

Prestekonferencens Forhandlinger

i

Decorah, Iowa,

fra

22de til 29de Oktober 1884.

DECORAH, IOWA.

LUTHERAN PUBLISHING HOUSE.

1884.

Onsdag Formiddag den 22de Oktbr. 1884.

Onsdag Morgen Kl. 9 den 22de Oktbr. 1884 mødte den norske Synodes Prestestab til almindelig Prestekonference i Collegesalen i Decorah, Iowa. Mødet aabnedes af Past. Frich med Aflyngelse af de 6 første Vers af Psalmen No. 247 og Oplæsning af det 9de Kap. af Profeten Daniel samt Bøn. Past. Frich valgtes til Formand. Til Sekretærer valgtes Pastorerne Normann, Rildahl og C. R. Preus. Ved Navnelistens Opraab fandtes følgende af Konferencens Medlemmer at være tilstede: Naberg, Bale, Bjørge, Borge, Borgen, J. Bothne, Bu, Bockman, N. Christensen, J. M. Dahl, L. H. Dahl, A. L. Dahl, Dale, Eggen, Eidahl, Fjeld, Fosmark, Frich, Giere, Guttebø, Harstad, Hartmann, Hellestvedt, Helgesen, Homme, Hougén, Hovde, Høstvedt, Jøberg, E. Jensen, E. P. Jensen, Th. Johnson, Rildahl, M. Koesod, H. D. Koesod, B. Koren, Krohn, Krog, Langeland, Prof. Larsen, T. Larsen, D. H. Lee, Lunde, Løfensgaard, Ar. Magelsén, E. F. Magelsén, Markhus, Mellby, B. Mikkelsen, Prof. Mohn, Prof. Monrad, Moses, Møller, Muus, Normann, Næss, Prof. Olsen, J. A. Ottesen, Otto C. Ottesen, N. Pedersen, Prof. Peterfen, H. A. Preus, Rasmussen, Prof. Reque, S. S. Reque, Prof. Roalkvam, Rosholdt, A. R. Rystad, Sagen, Sherven, Prof. Schmidt, H. Skyberg, Smeby, Stadstad, Strand, Prof. Stub, Syftestad, Sævig, J. A. Thorsen, M. Thorsen, Thorstensen, Torgerson, Turmo, Walbeland, Wetlesen, Wiese, Wilhelmsen, Wulfsberg, J. Th. Nvisaker.

Følgende optoges som Medlemmer af Konferencen: D. Brandt, D. N. Grønberg, L. W. Vilstad, R. G. Faegre, A. J. Lee og A. Skyberg.

Past. Hougén foreslog, at Past. S. Gundersen kunde faa Sæde i Konferencen.

Past. Wulfsberg vilde protestere imod, at Past. Gundersen fik Sæde i Forsamlingen; det vilde være at godkjende hans Handelsmaade i Norway Grove.

Past. Homme mente, at man ikke burde optage Konferencens kostbare Tid, og at man burde holde saadanne Udværter af Striden ude. Han foreslog, at Past. Gundersen fik sidde i Ro.

Past. T. Larsen: Det gjør mig ondt, at Saadant kommer frem. Jeg forstaar Past. Gundersens Forhold nu, som det var under

Konferencen i Madison. Dengang fik han Sæde, og skjønt jeg misbilliger hans Handlemaade i Norway Grove, tror jeg dog, at han ogsaa nu bør faa Sæde, for at han kan bedre belæres.

Past. J s b e r g: Saadanne Protester, som Past. Wulfsbergs, tror jeg ikke vil tjene til at læge Samsfundets Brøst, og det er jo i den Hensigt, vi er komne sammen.

Past. H. A. P r e u s: Jeg tror heller ikke, at det kan læge Saaet, at man atter og atter foreslaar saadanne Optagelser. Jeg er enig i, at saadanne Udværter af Striden bør holdes borte fra Konferencen, og derfor burde man ikke gjøre saadanne Forslag. Past. Gunderson kunde jo have sluttet sig til Synoden. Konferencen har vist ham den Venlighed, at han Gang paa Gang har faaet Sæde, og det er Paatrængenhed nu atter at komme og begjære at faa Sæde. Vi har ikke villet betragte dem som Medlemmer af Konferencen, der i Alarvis ikke har villet gaa ind i Samsfundet. Men Gunderson har ikke blot ikke gaaet ind i Samsfundet, han har gjort mere end nogen Anden til at splitte og holde aaben Splittelsen i Synoden. Man burde dog vel allermindst optage dem, som har gjort mest til at forarsage Splid og Uenighed.

Past. Wulfsberg: Naar man mener, at et Medlem af Konferencen skulde afholde sig fra, hvad hans Samvittighed byder ham, for at læge Kirkens Brøst, saa tror jeg, der er Et, som er vigtigere end at læge Kirkens Brøst, og det er at beholde en god Samvittighed. Jeg vil afslægge en alvorlig Protest mod Anerkjendelse af Past. Gunderson.

Past. J s b e r g: Jeg har ikke tænkt paa at negte Past. Wulfsberg at protestere.

Prof. S t u b: Jeg sagde i Eau Claire, at det hørte med til god Tone, naar En, mod hvis Optagelse der kunde reises Indvendinger, ønskede Sæde i Forsamlingen, at han da ikke selv indsendt sig i Forsamlingen, men indsendte Ansøgning. Det vilde være en Selvmodsigelse af Konferencen at optage Past. Gunderson. Han har stillet sig i et saadant Forhold til Samsfundet og Samsfundets Formand som ogsaa til Distriktsformanden, at han ikke burde paatrænge sig Konferencen. Han har nemlig ogsaa hindret Past. Frich i at holde Visitats i sine Menigheder.

Prof. S c h m i d t: Her er Tale om god Tone, det kan være en Smagsag. En kan holde Et for god Tone, og en Anden et Andet. Jeg holder det for god Tone, at Gunderson gaar saa langt, som han kan, for at komme sammen med os. Han har to Gange før været tilladt at være tilstede ved vore Konferencer; jeg tror, det er god Tone, at han da ogsaa tillades at være tilstede en 3die Gang. Han beder ikke om Optagelse i Konferencen, men kun om Lov til at høre

paa. Vi kan vel ikke fortænke Past. Gunderson i, at han ikke har begjæret Optagelse i Synoden. Han har seet, at det vilde blive Anledning til Opstuds, og han har ikke villet begjære Optagelse, fordi han ikke vilde bringe Strid ind om sin Optagelse. Det er ikke sandt, at Past. Gunderson har hindret Past. Frich i at holde Visitation i hans Menigheder. Menighederne har forhandlet om Sagen, og Past. Gunderson har bare været med at beslutte at anmode Past. Frich om at udsætte Visitationen.

Past. Homme: Jeg kan ikke skjønne, at det kan være mod Past. Wulfsbergs Samvittighed at lade Past. Gunderson sidde her. Der maatte da staa Noget i Guds Ord om ikke at sidde sammen med dem, som feiler af Skrøbelighed. Der staar ogsaa i Guds Ord Noget om med Sangmodighed at belære dem, som af Skrøbelighed feiler. Jeg synes, det er godt, at Past. Gunderson vil holde sig til os. Jeg synes ikke, det hører til god Tone, at Prof. Stub, som er Medlem af Past. Gundersons Menighed, protesterer mod sin egen Prests Optagelse. Jeg foreslaar, at vi gaar fra denne Sag og lader Past. Gunderson sidde som sædvanlig.

Prof. Larsen: Der maa dog engang blive en Ende paa at anerkjende disse Prester, som aldrig vil slutte sig til os. Vil nævne Past. Rønneberg og Past. Gotaas, som nu i Nærvær har staaet saadan. Jeg er glad over, at saadanne Prester er komne ud af Synodalberetningen. Jeg haaber, at de ogsaa kommer ud af Almanakken, om nogen saadan udkommer. Der har jo siden Konferencen i Eau Claire været holdt Synodemøde, og de kunde have Anledning til at begjære Optagelse i Synoden. Vi har før været mere liberale; men der maa dog blive en Ende paa det.

Past. Aoren: Jeg skulde ikke ønske, at der blev nogen Konferencebeslutning om dette. Jeg vilde helst, at vi skulde gaa fra Sagen og overlade til Past. Gunderson, om han efter disse Forhandlinger vil sidde her eller ei.

Past. Frich: Med Hensyn til Prof. Schmidts Oplysninger, saa forholder det sig ret, hvad Madison Menighed angaar, men ikke, hvad Sun Prairie angaar. Jeg ordinerede Past. Gunderson tre Fjerdingaar, før han antog sig Norway Grove. Past. Gunderson erklærede (ved sin Ordination), at han vilde begjære Optagelse i Synoden, men bad om at saa sende Begjæring fra Madison; men Gunderson har ikke holdt sit Ord. Med Hensyn til Forslaget, saa kommer det nu an paa, om vi nu skal fortsætte som i Madison og Eau Claire, hvor vi holdt Møde for halvt aabne Døre. Skal vi under de nærværende Omstændigheder holde os strikte til vor Regel, ikke at lade Uvedkommende være tilstede, eller skal ogsaa Andre saa komme ind? Det maa da ogsaa ved dette Forslag afgjøres.

Past. Rasmussen: Past. Gunderson spurgte mig i Perry, om han skulde begjære Optagelse i Synoden, og jeg raadede ham til ikke at gjøre det; thi jeg frygtede for, at der vilde blive optaget for megen Tid med Strid derom. Og han fulgte mit Raad. Past. Gunderson ved, at om han begjærede Optagelse i Konferencen, vilde Tiden blive optagen med Strid derom; derfor har han bare begjæret at faa sidde her, og da synes jeg, det er underligt, at det ikke skal tilstedes ham.

Past. H. A. Prenz: Prof. Schmidt mener, at naar Konferencen før har vist Past. Gunderson den Opmærksomhed, at han har faaet være tilstede ved vore Konferencer, saa burde vi ogsaa vise ham den Opmærksomhed nu. Dertil vil jeg sige, at i Madison blev det overladt Formanden at afgjøre, hvem der skulde faa være tilstede, og Gunderson var blandt dem, som saaledes af Formanden fik Tilladelse til at være tilstede. Med Hensyn til det, Past. Rasmussen siger, om Optagelse i Synoden, saa havde det bare været en Hjælp for os, som vilde have haft Norway Grove Sagen op i Synoden, om han havde begjæret Optagelse; thi da vilde maaske Flere have arbeidet for at faa Norway Grove Sagen op. Der var Planer om at faa Past. Gunderson til Madison, for at man der kunde have En, som stod udenfor Synoden, for at faa ham til at overtage Norway Grove, naar vi affattes. Dette hørte jeg, før vi blev affatte. Jeg vil henstille til Past. Homme, om Nogen havde gjort mod ham, som Past. Gunderson har gjort mod os, om han da vilde have været saa villig til at sidde sammen som Broder med en Saadan.

Past. Bockman: Jeg vil spørge, om Meningen er, at Past. Gunderson vil, at der skal bevises ham en Væresbevisning, og om han begjærer at indbydes til at tage Sæde. Jeg har forstaaet, at han bare vil faa sidde her.

Past. Giere: Det Princip, efter hvilket man ikke vil lade Past. Gunderson faa sidde her, vilde være det Samme som at negte en Hedning at høre Guds Ord. Vi skal jo her tale Guds Ord, og han vil bare høre paa. Det er ikke kristelig Kjærlighed at handle saaledes.

Formanden svarede dertil, at vi ikke pleier at holde Konferencer som offentlige Gudstjenester.

Past. Koren: Jeg beklager, at et saadant Spørgsmaal er stillet til Konferencen. Jeg vilde ikke gjerne, at der skulde fattes en Konferencebeslutning om dette. Hvad Fred angaar, saa har jo Past. Gunderson afgjort, at her ikke skal være Tale om Fred, og han vil nu være her for at se, om Andre kan faa i Stand Fred. Jeg kan ikke Andet end stemme mod dette Forslag.

Et Forslag blev derpaa gjort om, at det gjorte Forslag med

Hensyn til, at Past. Gunderson faar sidde i Konferencen, henlægges. Antaget med 51 Stemmer mod 40.

Past. Muus meldte, at Past. Hatlestad havde anmodet om at faa være tilsteede.

Past. Wulfsberg: Hvis man indtager den Ene efter den Anden, saa forandres vore Møders Karakter, og det vilde være beklageligt.

Past. Homme: Dersom dette havde været en Konference som de almindelige, saa vilde jeg ikke have været med at negte nogen stiftelig Prest (Afgang); men her skal jo være et Opgjør, og jeg vil derfor helst, at vi skal være alene.

Past. H. A. Preus: Foruden den Grund, som Past. Homme anførte, vil jeg tilføie, at vi endnu ikke ved, hvad her kan komme op. Det kunde blive saadanne Sager, at det ikke var godt, at Uvedkommende var Vidner til Forhandlingerne. Dersom saadanne Forhandlinger kom op, som der ikke var Noget i Veien for, at Uvedkommende hørte paa, kunde Formanden bemyndiges til at tillade Past. Hatlestad at være tilsteede.

Prof. Larsen: Jeg tror, at Begjæringen ikke bør efterkommes.

Past. Borgen ønskede, at alle saadanne Begjæringer blev negtede.

Forslaget om, at Past. Hatlestad skulde faa være tilsteede, blev derpaa forkastet.

Besluttet, at Kandidaterne Nanestad, Widvey og Isaac Torrison samt Lærer ved Luther-College Gisle Bothne faar Sæde i Konferencen.

Besluttet, at Alle, som ønskede Sæde eller Optagelse i Konferencen, samt Alle, som havde Undskyldninger at fremsøre, skulde henvende sig til Formanden.

Prof. Larsen vilde stemme mod, at Uvedkommende fik være tilsteede som i Madison og Eau Claire.

Past. Frich: Jeg har forstaaet af Forhandlingerne her idag, at Konferencen nu ikke vil være saa liberal med Hensyn til Afgang for Uvedkommende som i Madison og Eau Claire, og jeg vil da handle derefter.

Tiden for Møderne sættes til Kl. 8½ til 11½ og fra 2½ til 5½.

Besluttet, at Møderne indtil videre holdes i Collegesalen.

Past. Koren: Jeg vil bede om Lov til at faa fremlægge officielt en Redegjørelse for den „Redegjørelse“, jeg har sendt til en Del, og som vel nu er kommen i alle Konferencens Medlemmers Hænder. Jeg har havt mest med dens Forfattelse. Enkelte Andre har indsendt Satser, som jeg har taget Hensyn til. Jeg har ikke gennemgaaet den med ret Mange, men med Enkelte. Skaar Aftes igjen gennemgik jeg

den med nogle Andre, og den sidste Gjennemgaaelse resulterede i en Del Rettelser, som her kunde dikteres. Det er ikke Meningen, at den Form, hvori denne Redegjørelse er skreven, er et Ultimatum. Men den Lære, som her indeholdes, er for mig, indtil jeg kan blive anderledes overbevist af Guds Ord, et Ultimatum. Men hvad Formen angaar, kunde maaske den være bedre for disse Tanker. Tanken med dette Arbejde er at tage Hensyn til de Spørgsmaal, som har været oppe. Jeg er enig i det, som staar herom i sidste Kirketidende. Jeg er glad over, at det staar der. Jeg havde ikke seet det, før jeg kom herved igaar Aftes. Det er ikke Meningen, at disse Satser skulde lægges til Grundlag for Diskussion. De fleste behøver ingen Diskussion.

Past. Koren dikterede derpaa de Rettelser, som han vilde have gjort i det Trykte.

Mødet hævet med Herrens Bøn.

J. N. Rildahl, Sskr.

Onsdag Eftermiddag den 22de Oktbr.

Konferencen aabnedes med Afhyngelse af Ps. 191, 5 sidste B. samt Skriftlæsning af Ef. 2 og Bøn ved Prof. H. G. Stub.

Formanden anmeldte for Konferencen:

Past. D. Brandt, som begjærede Optagelse i Konferencen. Antaget.

Pastorerne H. A. Stub, C. R. Preus og Hjort, som undskyldtes.

Kandidaterne T. D. Homme og D. Stub, som begjærede at faa være tilstede. Antaget.

Past. J. Halvorsen, som begjærede Optagelse i Konferencen.

Past. Muus: Vil være derimod. Rand. Halvorsen har nemlig ikke blot fornegtet den lutherste Lære, men han har ogsaa aabenbarligen og paa en øiensynlig Maade løst — forudsat at Referatet om hans Ordination i „Kirketidenden“ er korrekt —, idet han ved sin Ordination berettede, at han ved Examen ved Luther-Seminar blev befunden duelig til Prestembedet. Jeg stemmer ikke for en Mand's Optagelse her, naar han baade, som bekendt, fører falsk Lære og, som bekendt, heller ikke skammer sig ved paa sin Ordinationsdag at fremføre vitterlig Løgn.

Past. Homme: Vil, at man skal være konsekvent, og vil, at man, hvor der paa den ene eller anden Side tales om det, som er Udværter af Striden, skal lade det gaa og tale om Hovedsagen, og foreslaar derfor, at Past. Halvorsen optages.

Prof. Larsen: I Anledning af Past. Muus's Ytringer vil jeg erklære, at jeg vil understøtte Past. Halvorsens Optagelse.

Past. T. A. Torgerson: Som bekendt, fører Past. Halvorsen ikke falsk Lære, og, som bekendt, har Past. Halvorsen ikke løiet.

Besluttet: Past. Halvorsen optages.

Pastorerne Muus og Eidahl begjærer tilspøiet Protokollen, at de stemmer mod.

Formanden anmelder, at Pastor Fjeldstad begjærer Optagelse i Konferencen.

Past. S. A. Preus: Ønster Oplysning af Formanden for Minnesota Distrikt, om han kjenner til de offentlige Klager i Anledning af Ordningen af Past. Fjeldstads Kalbelse.

Past. Hørstad: Kjenner dem, men ansaa dem som slike Artikler ubeviste. Kan si, at kjønt jeg ikke billiger Ordningen der, saa har jeg dog Intet at indvende mod hans Optagelse her.

Besluttet: Past. Fjeldstad optages.

Prof. Larsen fremsatte følgende Forslag: Den fremlagte Begjærelse gennemgaaes, forklares og rettes, om fornødiges, samt stemmes over.

Past. Muus: Past. Koren udtalte, at han officielt fremlagde dette. Hvad menes med „officielt“? Er det Kirkeraadet, Synoden, eller hvad „body“ menes?

Past. Koren: Kan være, at „officielt“ er klodset; min Mening er „tjenstlig“, om det kan udtrykkes saa. Dette har været sendt rundt til Konferencens Medlemmer og her uddelt, og da disse Satser ikke er understrevne af Noget, troede jeg det godt at give indledende Oplysninger, enten man saa kalder det officielt eller uofficielt.

Past. Homme: Det er godt at have et Grundlag, og det et, som er trykt. Men da burde det været os tilsendt 3 Uger forveien. Nu har vi neppe havt Tid til at gjennomlæse det, og Mødets Tid vil komme til at gaa, før vi er færdige med første Satz. Vi staar nu paa Afgrundens Rand, lad os da se, om vi ikke kan finde en fælles Plattform, som kan hindre os fra Søndersplittelse, f. Ex. Gerhardts Definition af Udvælgelsen, den er bekendt.

Past. Muus: Jeg formoder da, at jeg har forstaaet Koren ret, at naar Koren siger „officielt“, da er Meningen: „for hans egen private Person“. Jeg vil foreslaa en anden Gjenstand for Forhandlingerne, nemlig:

Vi bekjenner som Guds Ords Lære angaaende Udvælgelsen til den ufeilbare Opnaaelse af den evige Salighed:

a) Hvad Dr. C. Pontoppidan lærer i Ep. 548 i „Sandhed til Gudsfrygtighed“, saalydende: „Hvad er Udvælgelsen? At Gud har bestiftet alle dem til det evige Liv, som han af Evighed har seet at ville antage den tilbudne Naade, tro paa Kristus og i denne Tro blive bestandige indtil Enden.“

b) Hvad Konfordinformelen lærer i „Grundig Forklaring“ § 14, Punkt IV, at nemlig Gud i sit Forsæt og Raad har besluttet, at „han vil gjøre Alle, som i sand Dørvendelse formedelst den sande Tro an-
nammer Kristum, reiserdige, tage dem til Naade og give dem Barne-
kaar og Arveret til det evige Liv“, og „Kort Begreb“ § 13: „I
Kristo skulle vi søge Faderens evige Udvælgelse, som i sit evige, gud-
dommelige Raad har besluttet, at han ikke vil gjøre Noen salig uden
dem, som erkjender hans Søn Kristus og i Sandhed tror paa ham“.

c) Hvad Joh. Gerhard lærer Kap. IX, Intuitum fidei ingredi
electionis decretum, § 161: „Kristi Fortjeneste er Arvsagen til vor
Udvælgelse. Men da Kristi Fortjeneste ikke gavner Noen uden Tro,
derfor siger vi, at ogsaa (Guds) Henseen til Troen maa indeluttes i
Udvælgelsesbeslutningen. Med lydelig Røst bekjender vi, at vi lærer,
at Gud ikke har fundet noget Godt i det Menneske, som skulde ud-
vælges til det evige Liv, at han ikke har taget Hensyn hverken til
gode Gjerninger, ei heller til den frie Viljes Brug, ja hvad mere er,
ikke engang til Troen selv saaledes, at han enten bevæget ved disse
eller formedelst dem har udvalgt Nogle. Men vi sige, at det er ene
og alene Kristi Fortjeneste, hvis Værdighed Gud har taget Hensyn
til, og at han af idel Naade har fattet Udvælgelsens Beslutning. Dog,
efterdi Kristi Fortjeneste ikke findes i Mennesker uden ved Troen, der-
for lære vi, at Udvælgelsen er fattet med Henseen til Kristi Fortje-
neste, som i Fremtiden vilde komme til at gribes ved Troen. Vi sige
derfor, at alle de, og blot de, ere af Gud fra Evighed af udvalgte til
Salighed, om hvem han har forudseet, at de ved den Hellig-Aands
Virksomhed ved Evangeliets Tjeneste vilde komme til i Sandhed at
tro paa Forsøveren Kristum og blive bestandige i Troen lige til Li-
vets Ende.“

Forslaget blev understøttet.

Prof. Larsen: Selv om vi er enige om det nu af Past. Muus
Dplæste, hvad hjælper det mod de Beskyldninger for falsk Lære, som
gjøres? Hvad hjælper det, naar vi se paa den Lære, den anden Side
fører ved Siden af det Dplæste? Vi har ei holdt Partimøder, men
det var flere af os klart, at ligeoverfor nævnte Beskyldninger maatte
vi engang faa Lov til at gjøre Rede for, hvad vi virkelig tro og be-
kjende. Koren har da væsentlig udarbejdet dette, med Bidrag fra
Andre og Gjennemsyn af Flere bagefter. Det er kurante Sager altsam-
men, og naar det forelægges, forat vi kan aflægge vor Bekjendelse
saavel om det, man falskelig har beskyldt os for, som det, vi har fun-
det forkasteligt i den anden Parts Lære, da skulde det ikke være saa
vanstelig her sammen med vor Modpart at forklare, korrigere o. s. v.,
men ikke debattere. Her vil vi blot faa forstaa Meningen klart og

saa se, hvem som tilstemmer, saa vi kan saa se, hvordan vi staa. Jeg siger os, Kjønt jeg ikke ved, i hvor Manges Navn jeg taler.

Past. T. Larsen: Det har vist sig, at man er uenig om Differentspunkterne. Alle ønsker bedre Forstaaelse, og da synes jeg det er godt, at begge Parter vilde sige: det Lære vi, det forkaste vi; da kan man se, om der er Grund til kirkelig Adskillelse; og jeg synes, vi burde takke de Mænd, som har begyndt dette Arbejde fra den ene Side og faaet det trykt. Dernæst kan vi saa Past. Muus's eller noget Andet fra den anden Side, saa vi kan saa Tag i, hvad den lærer.

Past. Røren: Muus's Forslag vil resultere i Jørgenting; enten vil det volde vidtløftige Debatter, eller saa vil det glatte over; thi flere af de for os vigtigste Ting fra Modpartens Side ere jo ikke nævnte her, og at glatte over vil jeg ikke være med paa.

Prof. Schmidt: Jeg synes, det var rimeligt, om den anden Side var kommen sammen og var bleven enig om dette. Og jeg vil gjerne vide det, om det er forstaaet saa, at Alle paa den anden Side ere enige i disse Sætser og nu fremlægger dem for os, for at se vor fælste Lære, eller om de skal fremlægges for at være et fælles Standpunkt fra begge Sider. Det er en Misforstaaelse, at Muus's Forslag ikke skal føre til Noget; thi naar vi kunde blive saa langt enige, da vilde jeg ogsaa være for, at den offentlige Strid midlertidig skal nedlægges; men derom kan der ikke være Tale, saalænge ikke fra begge Sider Troens Forhold i Udvælgelsen fastholdes som i Reiserdiggjærelsen. Naar Hovedsagen: saa har det sig med Guds Salighedsbeslutning over Menneskene, af den ene Part bekyndes, af den anden Part benægtes, hvad hjælper da disse 64 Sætser, hvor denne Hovedsag kanst hverken er bekjendt eller benegtet, eller kanst begge Dele?

Past. W. Petersen: Jeg foreslaar følgende 3 korte Sætser som Gjenstand for Forhandling her: 1) Giver Gud blot Troens Kraft, men ikke Troens Akt, eller med andre Ord: virker Gud blot, at vi kunne tro, men ikke, at vi tro? 2) Er det Gud eller Mennesket, som borttager den gjenstridige Modstand mod den indre omvendende Naade? 3) Er det, eller er det ikke, en Hemmelighed, hvorfor et Menneske er udvalgt og ikke et andet? Dette er de 3 Ting, hvorom Striden nu for en stor Del har dreiet sig.

Past. Hømmen: Jeg holder fast paa mit Forslag. Tager vi Pontoppidan eller flere Andre med, da faar vi Vidtløftigheder. Pontoppidan har intuitu fidei, men ingen Forklaring; det har Gerhard, derfor er det bedre. Er vi enige derom, da er vi langt paa Vei. Lad os have vor norste lutherste Befolkings Vel for Die, naar vi skal saa en Bekjendelse istand; thi de har ikke den Erkjendelse som det thyste Kirkefolk. Og lad os se til, at vi ikke sprænger vor Synode

i tusinde Stykker. Gerhard vidste sig visseelig godt i Harmoni med Konfordindebogen; antage vi hans Fremstilling, saa er vi i godt Selskab og kan trygt gjøre det.

Past. Bjørgø: Vi ere bekyldte for saa mange Ting, f. Ex. i Læren om Omvendelsen for at lære anderledes end de Kristne, i Læren om Udvælgelsen for at have en Tyrketro, i Læren om Vissheden for at føre et Satans Evangelium. Under alle disse Bekyldninger vilde vi dog en Gang saa Lov til at bekjende, hvad vi virkelig lærer, og ikke hvad vor Modpart siger, vi lærer. Vi ville tage mod Rettelser og Belærelse, hvor vi maatte have talt taabelig eller uklart eller falskt. Vi havde først tænkt paa at have et Møde for os selv, men tænkte, det kunde som saa meget Andet udlægges i ond Mening; derfor er dette Dokument kommet i Stand, uden at vi har været sammen, blot ved privat Skriftveksel mellem Enkelte. Her kan vi nu gaa dette gjennem uden at debattere, men blot for at saa det klart, hvem siger saa og hvem saa. Det vil ikke hindre Muus's Forslag; og da bør man ikke hindre os i at sige, hvad vi lære. Jaar vi gjøre det, da hører Modparten, hvad vi lære, og kan da sige, om de synes, det er Sludder eller falsk Lære.

Past. Frich: Jeg ved ikke rigtig, hvad der her skulde være tjenligt. Jeg beder Gud, at vi maa gaa den Vej, som kan føre os til en Gud velbehagelig Enighed, men er raadvild om, hvad der nu er det Bedste. Jeg havde Haab til hin Fredskomite og dens Arbejde; det førte os ikke svært langt fremad, skjønt jeg tror, man glemmer det Gode, det ogsaa har gjort. Dog tror jeg: kan vi her blive ret enige om de første af de 17 Sætser, da var det et godt Stridt. Men saa kommer al den Tale om forskjellig Forstaaelse af dem og ødelægger det igjen. Da tror jeg, det maa være ret, at man fra begge Sider fremlægger Bekjendelse af sin Tro og sin Klage over Modpartens Lære, saa at Differentspunkterne blive klare og kan bedømmes. Naar Schmidt spørger, om vi paa vor Side i Møde er blevne enige om disse Sætser, vil jeg sige Nei, vi vilde sent ty dertil og vil helst vente endnu. Det, som her fremlægges fra en Del af os, er dertil af den Bestaaenhed, at der kan gøres Rettelser, Spørgsmaal o. s. v., saa der kan komme Noget i Stand, der ikke er uoverlagt. Det er en Hovedsag at finde Differentserne, og dertil er Korens Forslag tjenligere end Muus's, der ikke behandler flere af de vigtigste Ting i Striden. Naar jeg faar en Indledning om, at jeg tror, at Skriften og Bekjendelsen har et videre Udvælgelsesbegreb, da kan jeg af Hjertet tilstemme Winchesterkonferencens Forslag. Lad os i Broderlighed søge Enighed.

Past. H. A. Preus: Past. Muus har jo allerede idag fremlægt, hvilken svær Fornægtelse af Sandheden En fra vor Side har gjort sig skyldig i — da maa det og være indlysende, at en Hovedsag

maa være at faa det klart, hvad hver Part tror og lærer, saasandt man ikke vil have Misforstaaelse. Det kunde været ønskeligt, at det var en Fælleserklæring fra os; men vi vilde ikke gjøre Noget, der kunde fremme Splittelse. Men man nøder os til Separatmøder, der som man ikke vil lade os, faa mange af os som er enige, faa fremlægge vor Bekjendelse. Man være, der er Mangler, men der er Anledning for Rettelser og Tilføielser, og det kan da ikke tage saa længe at gaa igjennem dette, og derefter kan vi udsørligere tage for os visse Hovedpunkter. Det maa jeg og sige, at trods Past. Muus's privilegerede Sprog, hans Domme over os for falsk Være, saa er der dog Ting i de omtvistede Punkter, hvor jeg ikke kan se, at der kan være saa stor Uenighed. Og det vil visseelig være gavnligt, at vi ved Siden af tog for os f. Ex. de af Petersen nævnte Punkter.

Prof. Larsen: Det er dog den billigste Fordring af Verden, at vi faar Lov til at lægge frem, hvad vi bekjende, og hvad vi forkaste, ogsaa af det, vi er beskyldte for. Vi vil ikke putte Noget under Stolen. Og da maa man tilstede os det, vi er jo de Anklagede. Det ser ud som, at Schmidt badler os, fordi vi ikke har holdt Separatmøde. Rigtignok har jeg hørt, at den anden Part har havt et saadant Møde igaar; men vi har ikke anseet det for ret. Vil man det imidlertid, saa sig det; men da skal det ikke hebe, at det er os, som finder paa det. At dette skulde være saa fremmed, kan jeg ikke skjønne. Jeg ser endog, at der staar i „Norden“ idag et kort Uddrag af „Redegjørelsen“, skjønt vi ikke har sendt det til den. Men fremfor Alt: Klarhed over Situationen maa der til.

Past. J. M. Dahl: Der tales meget om Samvittighed. Men i den hele Strid er dog fremfor Alt det Samvittighedsfag, som nævnes hos Gerhard, nemlig om Gud ved Udvælgelsen tager Hensyn til Kristus greben i Troen eller ei. Det er Hovedsagen, og den afgjør, om vi skulle anse hverandre for Brødre eller ei. Det er min Overbevisning, at Gud ikke handler vilkaarligt med os Menneſter, men efter den Regel: hvo som tror, skal blive salig o. s. v., og er vi enige her, da er vi enige i Hovedsagen. Fremlægges Korens Satser som Grund for Forhandlingerne, da vil jeg ikke være med; det fører ikke til Enighed; men som Bekjendelse fra den anden Side har jeg ikke noget derimod. Kunde vi tilstemme Pontoppidan og Gerhard, da har vi Kjernepunktet.

Past. Koren: Jeg hører med Bedrøvelse, at dette Dokument findes omtalt i politiske Blade. Det er ikke noget Campaign-Dokument. Det er ikke noget Resultat af en hemmelig Privatkonference; saadan har vi ikke villet holde for ikke direkte eller indirekte at have Skyld for, hvad der kan ske. Saavidt muligt er det sendt til Alle. Lad os hufte, at vi skylder vort Folk at handle forsvarligt. Man

figer, Troens Forhold i Udvælgelsen skal være Kjernepunktet — det anerkjender ikke jeg for Kjernepunktet i Striden. Dette Punkt vilde nok greie sig, dersom der ikke var andre Ting. Men jeg frygter for, at den Uenighed, som viser sig i det, som ofte har været strebet i Spørgsmaalet om Troens Forhold, kun er Resultatet af en endnu dybere Uenighed. Gud give, at det med Hensyn til de Ord, som indeholde falsk Lære, maatte vise sig at være blot i Ord og ikke i Sandheds Grund. Men Spørgsmaalet er, efter min Forstand, om vort Folk skal beholde det, som altid har været vor Fane, nemlig først den rette Lære om Guds Ord og dernæst Læren om Forskjellen mellem Lov og Evangelium. Læren om Troens Forhold er derimod kun et Resultat af Læren om Forskjellen mellem Lov og Evangelium. Hovedsagen er i dette Punkt, om et Menneske bliver saligt ved Troen af Naade alene eller blot i en vis Forstand af Troen alene. Er det Resultatet nu, at vor Modpart her er gaaet tilbage dertil, hvor vore fælles Modstandere før stod — nu, saa lad det blive klart. Man kan gjerne spotte over, at det er blevet 64 Sætser — vi har prøvet ikke at springe over. Tallet kan let reduceres, dersom man bruger Ordene, som de staa.

Past. M u s: Der har været en Del uforstaaelig Tale om, at der øves BOLD, fordi man ikke faar Lov til at fremlægge sin Tro og Redegjørelse; men det er vel dermed som med Ordet „officielt“. Jeg vil i Sagen sige: naar der opkommer Strid i den kristne Kirke om kristelige Lærdomme, da maa man gjøre Forskiel paa vigtige og uvigtige Lærdomme. Dersom man vil drive det dertil, at Ingen er Troesbrødre, uden man er enig i alle mulige Ting, som hører til det kristelige Troesbegreb, da vilde man ikke finde en Forsamling paa 20, ja ikke en Familie, som kan siges at have Troesenighed. Saa er det blandt Menighedslemmer og blandt Prester. Vil man fordrø af Presterne al Erkjendelse i alle Spørgsmaal, da findes ikke 20, som er enige. Saadant er ikke alle Presters Sag. Jeg tror, fromme Prester kan stride mod hinanden, uden at Broderskab ophæves. Forlanger man altfor Meget, da kan den kristne Kirke ikke eksistere. Det er ikke kristeligt at forlange mere end et vist Quantum af Erkjendelse — den, som ikke vil lade sig nøie dermed, er en utaalelig Person i Kirken. Saaledes mener jeg, at vi her, om vi i forskellige Punkter er uenige, dog kunde anerkjende hverandre for Troesbrødre, naar vi var enige i visse Hovedpunkter i den kristne Tro. For at tage et Exempel: Som Formand forelagde jeg en Kandidat blandt Andet det Spørgsmaal, om et Menneske kan omvende sig, naar Gud kalder paa det.

Past. Torgerson: Vi har vist hørt nok om den Sag nu.

Past. M u s: Dette Spørgsmaal anser jeg for et Hovedpunkt, og den, som negter det, han negter et Hovedpunkt i de Kristnes Tro, og da har det liden Betydning, enten vi er enige i Disputationsmaal eller

ei. Jeg krævede ikke af Kandidaten nogen Erkjendelse af, hvorledes dette gik til, medens Kirkeaaet ivrigt bestræbte sig for at fordybe sig i religiøs-filosofiske Spørgsmaal. Et andet Exempel: Naar jeg har sikret mig mod Benægtelse af den Sandhed, at Kristus er Gud og Mand, om En da ikke i alle Stykker angaaende Communicatio idiomatum har ret Erkjendelse, men kan være uklar, da er han dog min Troesbroder. Dersom man nu her af Alle vil kræve en klar Erkjendelse i alle Ting om den frie Vilje, da bliver den kristne Kirke en Umulighed. Og efter min Forstand har man i denne Strid blandet ind en hel Del Ting, der gaar over mange Presters Evner, og det, mener jeg, er gjort i disse 64 Satser ogsaa. Kunde vi derimod faa Tag i en Del Hovedpunkter, og de, som har talt en hel Del forfærdelige Ting, vilde erkjende dem, da fik vi taale mindre Stræbeligheder i Væren. Det af Past. Petersen fremsatte Punkt er af overordentlig Vigtighed. Det har hverken Næb eller Klør, naar der spørges: Kan et Menneske omvende sig, naar Gud kalder paa det, eller kan det ikke? Det vil vise, hvor vi staar.

Besluttet: Talernes Tid indskrænkes til 3 Minuter i deene Sag.

Past. Rasmussen: Naar der tales saa meget om Bestyrbninger, og at man derfor maa komme med Redegjørelse, da kunde vel vi paa vor Side sige just det Samme. Jeg havde tænkt mig, at de, som sammenkaldte dette Møde, havde søgt at faa Noget i Stand, som havde indeholdt Hovedsagen, og som der kunde været Haab om kunde blevet tilstømt af Alle. Naar vi nu her i dette Citat af Gerhard har Hovedsagen, saa lad os tage det til Grundlag for Forhandlingerne, det kan senere tjene ved Menighedsmøder og Synodemøder; de finere Spørgsmaal kan da videre forhandles i Prestekonference.

Prof. Schmidt: Det er klart, at Meningen er at faa i Stand et Partidokument, men at vi skal være med og gjøre Rettelser og tale om det som vor Betjendelse; men da maa jeg protestere imod at bruge Konferencen dertil. Jeg, for min Part, vil ikke deltage det Allermindste for at faa istand en Betjendelse blot for den ene Part. Lad dem fremsætte sit Ultimatum og forelægge os det. Men paa denne Maade skal vi blot faa være med at gjøre de Andres Betjendelse saa god som mulig.

Past. Isberg: Gjerne vilde jeg have Enighed i vort Samfund, og sørgelig vilde en Splittelse være. Men vanstelig vilde vort Folk finde sig tilrette i det lange Dokument af Koren; Muus's er dog bedre. Det ligner Schmidts fra Synoden, og det er Noget, vi ved, Folk undrede sig over, at man ikke vilde vedtage der.

Past. C. F. Magelssen: Forstaar jeg Schmidt ret, saa vilde han lade al Strid fare, blot Muus's Forslag antoges. Ja tro-

ede jeg det, skulde jeg nok tilstemme det. Men om vi gif for det, hvorledes vilde Modparten derved blive sin Mistanke mod os for falsk Lære kvit? Dertil vil derimod disse Satser tjene. Men det ser næsten ud, som man er ræd for at snakke om de falske Bestyldninger. Dersom det er i den anden Parts Interessje at faa Klarhed derom og virkelig faa se, hvad vi lære, da maa de ønske en saadan Greie paa Sagen, som her gives.

Past. H. A. Stub: Nu som før ser det for mig bedrøveligt ud med vort Samfund. Det har faaet Beretninger om, at der læres falskt baade paa den ene og paa den anden Side. Naar nu vi er sammen, har vi at se til, at vi handler saa, at det ikke bliver til Manges Forbærrelse. Det maa da klarlig være bedst, at man ikke nu netop drøfter Sagen, men gjenfærdig fremsætter forte Spørgsmaal og Svar i Anledning af den paaankede falske Lære. Dette er et for langt og vidtløftigt Dokument til, at det her i dette Møde kan lede til det ønskede Resultat. Jeg kan derfor ikke stemme for at lægge dette til Grund. Lad de gjorte Bestyldninger fremsættes saaledes, som der er gjort i disse Satser, og lad os saa se, om den anden Part anerkjender det, den bestyldes for, som sin Lære. Med Preus maa jeg undre mig over Muus, som trods de forfærdelige Udtalelser dog kan komme til at tilstemme et Citat af Quenstedt, som jeg nylig saa.

Past. Stadstad: Dette kaldes en Redegjørelse, men jeg synes, Past. Køren har havt Anledning nok i den Retning. Men naar nu denne er fremkommen, saa maa jeg spørge, om alle tidligere Redegjørelser fra Past. Køren hermed skal ophæves, eller om de blot skal forstaaes i Overensstemmelse med denne. Det er dog klart, det er Andet, vi har Trang til, end 64 Satser. 2 eller 3 Hovedpunkter fremsat klart er nok, dersom der er alvorlig Trang til Enighed.

Prof. Mohn: Vi er i en farlig Stilling. Det maa være bekendt, at disse Satser passer for den ene Side, og der kan ikke være Tanke paa, at den anden Side kan tilstemme dem. Vi har nu grebet til det sidste Middel og byder frem dette Citat af Gerhard som den sidste Redningsplanke. Og hvorfor kan den anden Side ikke antage dette? De siger jo Gang paa Gang, at de er enige deri, og at man ikke skal bestyldes dem for Andet. Vil man nu ikke offentlig erklære dette, da kaster man fra sig den sidste Anledning for den norske Synodes Presteskab til at komme til Enighed. Men da skal Ansvarer hvile ikke paa os, men paa dem.

Prof. Larsen: Mohn siger, at vi har erklæret os enige med Joh. Gerhard. Ja, hvad forlanger han da mere? Men husk paa, der er Mere omstridt end det hos Gerhard Nævnte. Er enig med Preus deri, at man, naar urigtige Ord bruges, da ikke strax skal bestyldes for falsk Lære. Men her se vi dog, at i dette Muus's Forslag

er udeladt f. Ex.: hvem er det, som virker Omvendelsen? eller hvem ophæver den gjenstridige Modstand? Man kalder Redegjørelsen en Partibekjendelse, dette er den ikke, men derimod en skumenist Betjendelse; thi her læres ikke Andet end det, Striften og vor Betjendelse lærer.

Past. Homme: Jeg vil stille den Anmodning til den anden Side, at da dette er saadant Hastverksarbeide, at det ikke kunde blive os tidsnok tilsendt, og det blot skal gennemgaaes, men ikke debatteres, den da vil komme os imøde og udsætte med dets Behandling og komme til Hovedsagen. Snart har vi saa mange Hovedsager, som Personer her. Hensynet til Tro er Hovedsagen, og det end mere, da dette Punkt stiller os i Udsigt Ophævelse af den offentlige Strid.

Past. Tob. Varsen: Jeg tror, det er bedst at tilstemme dette; da kan vi se, hvad der er hveris Standpunkt. Jeg tror Pontoppidans Lære forstaaet i Overensstemmelse med andre Udtalelser af ham og som nærmere udviklet af Gerhard er korrekt; men det synes begge Parter, og hvad hjælper da det til at faa se Standpunktet?

Past. Bjørgo: Man siger, Muus's Forslag skal være saa simpelt; men jeg synes ikke, det er netop saa simpelt. Vi ved f. Ex., at Arminianerne tilstemme Udtrykket intuitu fidei, men Kromayer siger derom: „Hvad hjælper det?“ Saaledes her. Jeg kan ei se Andet, end at en Del paa den anden Side ligesom Arminianerne gjør Troen til en Dyb; hvad hjælper da intuitu fidei til at klare det? Der maa Mere til baade for den ene og den anden Side. Se, i Madison taltes om et stort Uds, som var opgaaet, fordi vi tilstemte en Sandhed, som vi altid har været enige i; men snart hedte det igjen, at vi ikke anerkjender den; ligesaa paa Synoden. Lad os da en Gang for alle give noget Fuldstændigt. Og da tror jeg, at vi alle paa vor Side i Sagen er enige i dette.

Past. J. A. Thorsen: Maalet for vort Møde er Enighed. Men da maa vi først bringe Klarhed i Stillingen. At det har manglet, er Skyld i megen Forvirring. Hvad hjælper, at Alle siger Ja blot til det, at Gud vil, at Alle skal blive salige, og at den, som tror, skal blive salig o. s. v.? Vi kommer ikke fra hinanden, før der skrives: Ja Ordene er rigtige nok, men Meningen, hvad er den? Her kan man se Meningen, her affjæres en hel Del Anledning til Saa-dant; men det gjør ikke det Citat af Gerhard.

Past. Koren: Det, jeg her har fremlagt, er ikke noget Hastverksarbeide, som Homme mener; det har kostet mig meget Arbeide, og derfor blev det ikke saa tidligt færdigt. Det har været sagt, at dette er et Partidokument. Ja, dersom man med Partidokument mener et Dokument, der viser, hvad vor Side tror og lærer, da er det saa. Det har været sagt, at Muus's Fredsforslag skulde være bedre. Men er

det et Fredsforflag? Mon ikke det ogsaa er et Partidokument? Er det Fredsforflag, da tjener det til at glatte over vigtige Ting, og det er uforsvarligt at gjøre; er det et Partidokument, da er det det saa godt, som det kan være det, skjønt i en diplomatisk Form. Hvorfor er vel den anden Side saa interesseret i at saa dette frem? Jo, fordi intuitu fidei her hævdtes; den anden Part kan da, om dette antoges, sige: Vi havde dog Ret, vi har vundet. Ja vundet vilde da være, at de fik sige: Vi fik Ret; men tabt er da Enighed paa Sandheds Grund. Dersom man derimod vil forkaste den falske Være, som Schmidt og Muus har fremsat, og som Gerhard ogsaa forkaster, ja da kan det tjene til Enighed, men ikke saalænge man lærer saadanne Ting, som Gerhard selv fordømmer; og at man gjør det, kan jeg skaffe Stykke paa Stykke som Bevis for.

Past. B. Petersen: Hovedspørgsmaalet er, om Gud giver Gvnen til at tro eller Troens Handling, om han blot virker, at Menneftet kan tro eller ogsaa, at det virkelig tror. Jeg tror, Feilen hos Modparten er den samme som hos Vatermann. Thi Spørgsmaalet er her ogsaa, om Gud giver Menneftet Gvnen til at omvende sig, og Menneftet da selv skal bruge denne Gvne til at omvende sig, eller om Gud giver Menneftet Omvendelsen selv. Dernæst er det en Hovedsag, om Gud borttager den indre, gjenstridige Modstand mod den omvendende Naade. Dernæst ogsaa, om det er en Hemmelighed, hvorfor Nogle er udvalgte fremfor Andre, eller ei. Vi tror, det er en Hemmelighed; men ved Schmidt det, saa vil vi gjerne saa vide det af ham. Tror ikke, det vilde være galt at holde caucus.

Past. H. A. Preus: Men det ønskede vi ei at ty til, før det var klart, at vi ikke kunde arbejde sammen længere. Prof. Schmidt anser dette for et Partidokument og vil derfor ikke være med at behandle det. Vi har før atter og atter prøvet med at vælge Mænd fra begge Sider til at enes om Satsrækker; nu har vi prøvet en anden Vej, og Ingen ved, hvad Resultatet kan blive, naar vi blot kunde stride til Forhandling. Der er Intet i Veien for, at vi kan saa Satsrækker fra begge Sider.

Past. Hartmann: Vil gjøre opmærksom paa, at den anden Side har nok sagt, at de vil tilstemme dette af Gerhard, men de har ikke gjort det formelt ordentlig, og det ønske vi nu. Det er bitterligt, at Schmidts Forslag modtoges med Glæde blandt Folk. Hvad Fare kan der da være i en offentlig almindelig Tilslutning dertil? At det skulde være et diplomatisk Partidokument, er ikke værd at svare paa. Det staar ikke til den anden Side at svare for, hvad vi tilstemme og ikke tilstemme.

Past. Gulbrandsen: Det er en anerkjendt Sag, at de paa Past. Korens Side var mod, at denne Strid kom op, og arbejdede

for Freds Opnaaelse; nu stilles der os i Udsigt Noget, som vi bør gjøre for at faa Fred. Og jeg kan ikke sige Andet: Er der Udvæi, saa lad os antage et Fredsforflag; kan Noget gøres, saa lad os gjøre det, selv om vi maa glatte over lidt. Og jeg for min Part vil gjerne lade Korens Satser hvile en Stund endnu.

Denne Protokol oplæst og antagen Fredag Formiddag.

C. R. Preus, Sekr.

Thorsdag Formiddag den 23de Oktbr.

Mødet aabnedes paa sædvanlig Maade ved Past. Rasmussen. Protokollen for Onsdags Formiddag rettedes og vedtoges.

Past. B. Koren troede, der burde tales om, hvorvidt Konferencen billigere Udgivelsen af private Protokoller med Angivelse af, hvad hver enkelt Taler skal have sagt.

Past. L. Varsen foreslaar, at Konferencen misbilliger Saadant.

Past. J. M. Dahl foreslaar Dagsordenen. Forslaget for-
kastedes.

Besluttet, at L. Varsens Forslag behandles.

Past. H. omme advarede mod at spille Tiden med Udværter af Værestriden. Han havde sludset over Schmidts Referat fra Eau Claire. Det var mod hans feelings, men vi bør nu se til at faa behandle Væren.

Past. J. S. berg: Vi sidde her ikke blot som Prester, men som Repræsentanter for vore Menigheder. Det vilde ikke være uret, om begge Sider faar give Referater. Omstændighederne er nu anderledes end før.

Past. Stadsstad: Det er en underlig Maade, hvorpaa Koren tror at burde bruge Konferencens Tid. Her er et Forsøg paa at opbruge ogsaa denne Konferencens Tid til Unytte. Igaar kom han med hele 65 Satser, nu kommer han med noget Andet. I hvilken Hensigt gjør Koren dette?

Past. Petersen foreslaar, at den officielle Protokol udgives og ingen anden.

Past. P. A. Preus: Det er en anden Sag. Sligt Substitut kan ikke stilles.

Prof. Varsen: Efter sidste Konference udgav En en privat Protokol med Angivelse af Talerne, Der bemærkedes af Udgiveren, at den var ufuldstændig og muligens unøjagtig. Vi havde et af Konferencen selv rettet og vedtaget Referat. Dette burde man have offentliggjort, dersom et Referat skulde offentliggøres. I Stedet derfor udgives et privat Referat af en Mand, som i sin Partistilling har vanskeligt for at være upartisk. J. S. berg siger, at man ikke skal skjule

fine Forhandlinger for Menighederne. Nei, men da skulde man give dem den officielle Protokol og ikke lægge denne af alle vedtagne Protokoler i en Skuffe og give dem en privat i Stedet. Skal Schmidts Fremgangsmaade være ret, hvorfor da ikke forhandle for aabne Døre?

Past. Røen: Havde jeg troet, at Sagen skulde tage saa lang Tid, havde jeg ikke bragt den frem. Andre have paavist, hvad vor Praxis før har været. Menighederne vil have de af Konferencen vedtagne Protokoller. At holde Konferencen for lukkede Døre og saa aabne dem for Partiinteresser, er det retfærdigt?

Prof. Schmidt: Jeg er i en slem Rube. Men hvem var det, som begyndte? Var det mig, som først tog frem Stykker af Asperheim-Konferencens Protokoller og sendte dem til St. Louis? Prof. Larsen siger, jeg har udgivet en „Protokol“. Det er ikke sandt. I Eau Claire gjorde jeg, hvad jeg kunde, for at saa den vedtagne Protokol udgivet. Da det ikke lykkedes, saa udgav jeg mine „egne Notitser“. Skal Forslaget om Misbilligelse antages, da maa Konferencen bestemt udtale, hvad og hvor Meget kan udgives, uden at det skal være Sladder, som Røen har sagt. Principet er det samme, enten jeg fortæller, hvad 30 har sagt, eller hvad En har sagt. Efter Konferencen i Eau Claire regnede det med Rygter i Breve og ellers, at saa og saa og saa Mange havde gaaet over til Missouri. Jeg maatte udgive mine Notitser. Jeg vil ikke lade mig binde. Kan jeg meddele til en Enkeltmand, hvad der blev sagt ved Konferencen, hvorfor ikke til Flere? Har vi ikke alle fortalt, hvad der blev sagt paa Konferencen. Naar man saa benegtede Sandheden af, hvad vi paa vor Side refererte, saa var Protokollerne i Røens Hænder, ialfald kunde de ikke findes, og vi var maaltbundne. Vi tør vel heller ikke fortælle, hvad vi selv har sagt paa Konferencen. Konferencen maa definere, hvad der er Sladder, og hvad ikke er. Hvori stikker det, at jeg ved at udgive mine Notitser har gjort saa galt, medens de ikke har gjort galt ved at offentliggjøre Noget af Asperheims-Protokollen?

Past. C. R. Preus: Schmidts Resolutioner mod Asperheim ved Konferencen i Milwaukee blev ikke først af os offentliggjorte mod Schmidt, men i den asperheimste Strid. Jeg har ikke fortalt, hvor Mange gik over i Eau Claire, men blot, hvor Mange stemte for eller imod de 17 Satser. I Eau Claire spurgte jeg, om det var mig tilladt at sende et Exemplar af Satserne hjem; men det blev mig negtet. Jeg husker ikke, at Prof. Schmidt lagde to Stikker i Rørs for at saa den vedtagne Protokol udgivet. Havde han der sagt, at han vilde udgive et privat Referat, dersom ikke det officielle offentliggjordes, da havde vi vist alle stemt for Offentliggjørelse.

Past. Hartman: Det er værre at udgive enkelte Bemærkninger end et vidløstigt Referat. Som Exempel vil jeg anføre, at

efter Konferencen i Madison oplyste „Kirketidenden“, at Prof. Schmidt, Waldbland og jeg havde tilstemt den Tale: „betinget Evangelium“, og „Kirketidenden“ søiede saa dertil Bemærkninger, som stillede Sagen i et falskt Lys, saa jeg blev besværet af en af mine Menighedslemmer; men da han erholdt min Forklaring, blev han tilfredsstillet. Skal man her udhale Tiden med fremmede Ting, da er det alene paa sin Plads at behandle den Fremgangsmaade, at plukke Stykker ud af Prestekonferencens egen Protokol og offentliggjøre samme i St. Louis.

Past. Frich: Skal vi indrømme Schmidt Ret til at udgive sit eget Referat, da maa vi indrømme Alle denne Ret. Men hvad bliver der da af vor Conference og vort Samfund? Det er umuligt for Schmidt i en sliq Strid, selv med sin bedste Vilje, at levere et upartist Referat. Det er ikke en ringe Ting at blive offentlig misrepræsenteret. Og hvorfor skal vi da have en officiel Protokol? Sagen er vigtig. Gjør Schmidt nu som efter Mødet i Eau Claire, saa er det baade ubehageligt og tjener ikke til Fred. Med Hensyn til Asperheim-Protokollen vil jeg sige, at naar noget Urigtigt er bleven berettet, saa er det ikke urigtigt at ty til den officielle Protokol. Men det er noget ganske Andet, end hvad Schmidt har gjort.

Past. T. Larsen: Jeg var ikke i Eau Claire og har kun seet Schmidts Referat i „Luth. Vidnesbyrd“. Gaar Menighederne deri det, som virkelig blev sagt? Frich finder sig misrepræsenteret. Skal han saa til at skrive offentlig? Der skrives altfor Meget. Schmidt siger, han vil ikke indestaa for, at Referatet er rigtigt, og han er saa liberal at sige: dersom Noget er misrepræsenteret, saa kan han jo skrive. Men dersom Alle gjør dette, hvortil vil det føre?

Som Amendement til T. Larsens Forslag foreslodes, at Konferencen offentliggjør sin Protokol. Larsen optog dette Amendement i sit Forslag, saa det Hele kom til at lyde: „Konferencen udtaler sin Misbilligelse over, at et Medlem af Konferencen offentliggjør et Referat med Angivelse af, hvad de forskjellige Talere har sagt, og Konferencen offentliggjør sin Protokol.“

Past. Bockman er for Forslaget med dette Amendement. Forslaget er jo ingen Dom over Schmidts Færd før, men omtaler kun, hvad man ikke maa gjøre i Fremtiden.

Prof. Schmidt: Skal Misbilligelsen gjælde, hvad jeg har gjort, da sæt ind i Forslaget: „F. A. Schmidt“.

Besluttet, at Debatten affjæres, og at Sagen optages til Bøtering. T. Larsens Forslag med Amendement antaget.

Prof. Schmidt bad om at saa anmærket, at han ansaa Forslaget for tvetydigt, Noalkvam, at han ikke stemte, F. A. Preus erklærede, at han ikke stemte, fordi han ikke ansaa Amendementet for at være i Orden og var bunden i sin Stemmegivning.

Past. Muus udtalte, at han ikke agtede at føie sig efter Konferencens Beslutning, men vilde have Ret til ved Hjælp af private Optegnelser at korrigere Protokollerne. H. A. Stub stemte ikke.

Past. H. A. Brend: Efter Muus's Udtalelse vil jeg ytre, at jeg ikke forstaar Beslutningen saa, at der ikke skal være Anledning til at paaanke noget Urigtigt i de officielle Protokoller. Jeg forbeholder mig selv den samme Ret, som Muus gjør Forbring paa.

Formanden anmeldte, at følgende Prester var ankomne og undskyldte: Prof. Wisaker, Past. A. E. Olsen, Johnson, Juul, Bredesen, Amlund, Xavier, Verven, E. Christensen, Tacke, Stolk, Bjørn, Welo og Bangsnæs. Past. Storli blev optagen i Konferencen.

Derpaa gik man over til Dagsordenen.

Past. T. H. Dahl: Det er underligt, at Modparten ved hvert Møde kommer med Forslag om Tilstemning af disse Stykker af Pontoppidan og saa henviser til Stykker af Gerhard og Kontordieformelen, som ikke er nogen Definition af Udvalgelsen. Vi søger at komme ind paa selve Differencen, og da klager man over lange Satser. Vi har Grund til at besvære os over, at de Andre kommer med dette Forslag. Vi kan tilstemme Pontoppidan og Gerhard; men det hjælper ikke. Forstaar ikke Muus's Argumentation imod de mange Satser. Er de simple og klare i Ord, som vi er vant til, da gjør det ikke noget, enten der er 3 eller 64.

Prof. Schmidt: Har Intet imod, at Modparten lægger frem et Ultimatum. Er det Meningen med „Redegjørelsen"? Er det Hensigten at faa i Stand et Partidokument for deres Være ved vor Hjælp, da skal vi hjælpe dem til, at det kan blive den missouriske Tro. Er det ikke Meningen, da lad Enhver saa tilføie det, som bør tilføies, eller tage fra det, som maatte være galt. Om jeg skal lave en missourisk Bekjendelse eller min egen, det er to forskjellige Ting. Skal „Redegjørelsen" være et Ultimatum, og vi blot have Lov til at hjælpe dem med at faa Formen rigtig, skal der ikke gives Anledning til Forandringer, da har Konferencen Intet med den at gjøre.

Past. Koren: „Redegjørelsen" skulde være en fælles Bekjendelse. Det var ikke vor Mening at faa Modpartens Hjælp til at faa i Stand missouriske Satser.

Past. J. M. Dahl: Det slog mig, da Koren fremlagde Satserne. I Sagen er de et Ultimatum, men i Formen skal de ikke være det. Jeg forstaar ikke dette. Hvad vilde Tyskland sige, om Frankrig sendte et saadant Ultimatum med Begjæring om, at Tyskland skulde forhandle med Frankrig om Formen? Nei, Modparten kan komme sammen og blive enige ogsaa om Formen. Jeg vil forstaa Hensigten med denne Konference. Skal nu begge Sider fremlægge sit Ultimatum? Tror, vi her bør gjøre endnu et sidste Forsøg paa at staa sammen

som Brødre. Skulde dette være Hensigten med vore Forhandlinger, da er de 64 Satser uheldige som Grundlag. Tror, vi bør tage for os Gerhards Udtalelse. Den kan vi enes om. Man siger: Den har vi jo tilstemt, og det hjælper ikke. Det er for mig ikke klart, at vi har tilstemt den. Man siger: Vi har ikke noget imod den, men den er ikke i Udtrykkene, som vi kunde ønske den. Man kan tilstemme den og saa, om man vil, tilføje Forklaringer, som viser, hvad dens Mening er.

Past. H. A. P r e u s: Der har været sagt, at Schmidts Fredsforslag skal være den sidste Redningsplanke. Den har jo været foresøgt. Hvad angaar første Del af Forslaget — Pontoppidans Svar —, da sagde Schmidt, før han lagde saadan Etik paa Pontoppidan, at Videt var vundet ved at tilstemme Pontoppidan. Hvor meget vi end tilstemmer, saa opnaaes Intet; thi hvorledes forstaar man Pontoppidan? Pontoppidans Være om Omvendelsen er ret. Alle Kristne maa være enige med ham heri, om end hans Væreform om Udvælgelsen ikke var Bekjendelsens. Med Hensyn til Citatet fra Konfordinformelen, da tilstemmer jeg hele Konfordinbogen — ogsaa dette Stykke. Saaledes ogsaa med Citatet fra Gerhard, jeg kan tilstemme det. Spørgsmaalet er, om vi er enige i Meningen. Ellers opnaar vi Intet. Hovedpunkterne har vi i de 64 Satser. Tror, at Enhver kan gjøre Forslag til Forandring i Satserne baade med Hensyn til Indhold og Form. Vi ønsker at faa i Stand kristelige Satser, antagne af Alle og ikke blot af et Parti.

Past. M u n s: Det viser sig, at Maalet er forskjelligt. Vi vil, at man skal samle sig om en fælles Bekjendelse. Det er Hovedsagen. Andre derimod vil ikke tage Hensyn til Kirkens Vel, men blot til sin egen Person og se til at klare sig for Bestyrdninger. Dernæst, Nogle mener, man skal ikke kræve Enighed i alle sine Spørgsmaal, f. Ex. om den frie Vilje. Andre derimod mener, at disse maa først greies, ellers bliver der ikke Fred. Nogle vil have en grei Tilstemning til Gerhard. Modparten derimod forsikrer, at de er villige til at tilstemme Gerhard, men de vil dog ikke gjøre det. Imidlertid gaar Tiden hen.

Past. G u l d b r a n d s e n: Har endnu et svagt Haab om Enighed. Vi maa lære at tale anderledes end før. Vi har før talt for hestigt. Meget vilde være vundet, om vi tilstemte Pontoppidan. Det kastes ud blandt Folket, at vi ikke vil tilstemme Pontoppidan. Lad det ikke have Ekin af, at vi er rædde for Pontoppidan og Gerhard. Vi kan ogsaa saaledes faa Differencerne frem. Der er ogsaa mange Dyringer af Schmidt, som synes at vise, at han ikke er langt paa Afveje.

Past. R o r e n: Vi har ikke det Maal at klare for vore Personer. Nei, det har vi vist. Muns har rakkert vore Personer ned. Det har vi ladet ham gjøre, uden at gjøre Gjengjældelse. Jeg har

ikke tillagt ham Uærlighed. Vi har holdt Personerne udenfor. For det Første strider vi mod de falske Betydninger, som har været gjorte mod os; for det Andet mod saadanne Lærdomme, som har været fremførte i Strid med det anførte Sted af Joh. Gerhard. Vi har før sagt: Uden videre at tilstemme Pontoppidan og ved en saadan Tilstemning at lade det faa det Udseende, at vi er enige med Schmidt, naar vi ved, vi ikke er det — nei, saa daarlige er vi ikke. Min Stilning er denne: Skjønt vi ikke anerkjender som bibelsk eller stemmende med Bekjendelseskrifterne den Fremstilling, der indskrænker Udvælgelsen til en blot Beslutning om Herliggjørelsen, og som udelukker derfra Guds Beslutning om Veien og Midlerne til Salighed, saa anser vi dog ikke hin Fremstilling (Læreform) for falsk Lære og kirkeadskillende, saalænge som Læren om Synden og Naaden bevares ren, saaledes som hos de fleste af de ældre Lærere, som har brugt hin Fremstilling. Vi gjentager derfor, hvad vi oftere før har erklæret, at vi ikke anser den Forklaring, som Pontoppidan giver af Udvælgelsen, for at være falsk Lære eller kirkeadskillende, og at vi anser den Udlæggelse, som Joh. Gerhard har givet af denne Læreform, for at være et godt Bevis for, at den kan taales, naar man som han afviser den synergistiske Misbrug af den. Skjønt vi anser det for vor Pligt at fastholde den Form, som vi med vor Kirkes offentlige Bekjendelse anser for den rette bibelske, saa vil vi anerkjende som vore Troesbrødre dem, der mener at maatte foretrække den af Pontoppidan brugte Form med den af Gerhard givne Forklaring, og vi er villige til at nedlægge al Strid med dem angaaende denne Lære, forudsat at de for Alvor vil fastholde denne Gerhards Lære og altsaa samtidig med, at man antager denne, vil forkaste de af Prof. Schmidt og Past. Muus forfegtede Lærdomme, som Gerhard udtrykkelig forkaster, nemlig: At Gud i Udvælgelsen er bleven „bestemt af“, har „rettet sig efter“ Menneskenes „Forhold“, at Gud har „taget Hensyn til“ og „rettet sig efter“ Menneskenes Brug af deres frie Vilje, nemlig til at ophæve sin gjenstridige Modstand, og at Guds Salighedsbeslutning beror paa, hvorledes Mennesket forholder sig.

Past. Turmo: Man finder i Muus's Forslag en Redningsplanke ud af Uføret. Vi maa se til, hvorledes man forklarer Pontoppidan. Gerhards Forklaring er stik imod Schmidts. Gerhard siger, at Gud tager Hensyn til Troen som sin egen Gave. Men dermed siger Schmidt er han ikke hjulpen. Først naar man lærer et Hensyn til Menneskets Forhold og Selvbestemmelse for at faa Troen, da er han hjulpen. Og de, som ikke tror som han, er Kalvinister. Hvad hjælper da denne Planke? Det nytter ikke heller at raabe paa Folket osv. Saar vi ikke Mange med os, saa saar vi hufte paa, at vi er Guds Tjenere. Er vi troe mod Gud, saa tjener vi Folket bedst.

Past. Helgesen: Maalet, siger man, er Enighed, at redde Samfundet. Det er sandt. Men hvorledes opnaaes dette Maal? Om vi diskutere med Schmidt og Muus i sex Maaneder, saa kommer vi ikke til Enighed. Den Maade er frugtesløs. Nu vil vi forsøge noget Andet. Det gjælder at finde ud Noget, hvorom vi er enige, og at afvise fremkomne Bidsfarelser. Jeg har tænkt, at vi paa vor Side vilde enes, og at Modparten vilde saa Vinene op for, at de har bestyldt os for, hvad vi ikke lærer. Dette er det eneste Haab om Enighed. Det er ikke her Meningen at saa Schmidt til at hjælpe os med at saa i Stand en missourist Betsjendelse. Vi har vor Betsjendelse. Men vi vil give eder Anledning til at paavise, om I har Ret til at bestyldte os for falsk Lære. Jeg forstaar nok, at det vilde være godt for Modparten at komme ud af Lærestriden paa denne Maade. Redlægge Striden burde de have været villige til før. Striden er nu i fuld Gang, og den kan kun nedlægges paa en Betingelse, nemlig at man tilbagekalder sine falske Lærdomme og beder om Forladelse for falske Betsjeldninger. Det gjælder først og fremst at redde sin Samvittighed.

Past. Walde Land: Ser ingen snare Udsigter til Enighed. Det er nu maaske bedst, at begge Sider faar fremlægge sin Betsjendelse.

Et Forslag om at afstjære Debatten forfattedes.

Past. Hørstad: Denne saakaldte Redningsplanke har været forsøgt for længe siden. Vi understrev i Stubs Foredrag Pontoppidan jævnsfært med Gerhard. Men hvad har det frugtet? Petersens tre Punkter har ogsaa været forsøgte, nemlig i Eau-Claire Satserne. Nu har man villet forsøge en anden Udvei. Jeg tror, at den i „Redegjørelsen“ er heldigst fulgt. Der har man vor Lære i Sammenhæng belyst med andre Lærdomme, som vi skal forkaste. „Redegjørelsen“ er affattet i letforstaaelige Ordslag og efter den Grundsætning, at man ikke skal kræve Enighed i alle Finesser. Jeg tilstemmer ikke Læreformen intuitu fidei, uden jeg faar forkaste Udvælgelse med Hensyn til Menneskets Forhold.

Past. Tacke: De 64 Satser skal være en Betsjendelse, hvorom en Side skal være enig. Men jeg har ikke seet dem før nu. Ingen har holdt Møde om dem. Meningen i Satserne siger Koren, at han ikke kan forandre, men vel Formen. Dette opfatter Andre galt, som om Satserne skulde være en Betsjendelse fra den ene Side. Det er sandt, at Hensynet til Gud og det norske Folk er større end til Missouri og Tyskland. Jeg ved ikke bedre, end at vi faar tage for os selve Bibelfstederne om Udvælgelsen. Det vilde være en Redningsplanke.

Prof. Schmidt: Det er forunderligt, at Modparten taler saa meget om Usandsfærdigheder og Uretfærdighed, naar de selv i samme

Dieblit gjør sig skyldige deri. Det er en Usandhed af Preus, at jeg skal have erklæret Pontoppidans Definition for tvetydig, for ikke at tale om den Insinuation, som ligger i, at jeg først i den senere Tid har lagt Elst paa Pontoppidan. Naar Modparten lægger sin egen Mening ind i Pontoppidan, da nytter Tilstemning os ikke. Men jeg har ikke sagt, at Pontoppidan selv er tvetydig. Dernæst har Turmo og Helgesen fremsført Usandhed. Jeg har ikke lovet at nedlægge hele Striden uden noget Opgjør, men blot opsætte den indtil videre og saa siden saa Opgjør i Konferencer. Derjom dette centrale Punkt — intuitu fidei — anerkendes, da er jeg villig til indtil videre at nedlægge den offentlige Strid. Lad os tilstemme Pontoppidan og Gerhard. Lad det staa i Dokumenter, saa kan Koren siden tilføje sine Forklaringer. Det hjælper ikke, at man siger, at man tilstemmer Pontoppidan og Gerhard. Det er ikke gjort formelt.

Mødet hævet.

A. Bredesen, Sekt.

Thorshdag Eftermiddag den 23de Oktbr.

Ankomne for sent, men undskyldte var: A. Larsen, Blilie, Thorstensen, E. Olsen, P. A. Henriksen, Quammen og A. Mikkelsen. N. A. Østebahl optoges i Konferencen; Abr. Jacobsen optoges som raadgivende Medlem.

Dagsorden:

Past. T. H. Dahl: Genholder sig til Past. Helgesens Udtalelser. At den anden Side fører anden Tale om Pontoppidan nu end før, kunde jeg anføre mange Exempler paa.

Past. H. om me: Stjønner ikke, hvad det kunde staae den anden Side at tilstemme Pontoppidan og Gerhard. De siger, de har gjort det saa mange Gange før. Jeg kjender ikke noget Dokument fra den anden Side, hvor det er skeet. Om det forekommer i Prof. Stubbs Foredrag og er skeet leilighedsvis af En eller Anden, saa er dog ikke dette noget Officielt. Og hvorfor kan de ikke da tilstemme det nu? Lad os se ind i Fremtiden. Hvordan vil det se ud, om vi splitter Kirken for dette Værepunkts Skyld? Vi har i Menighederne Alle den samme Væreform, som findes i Pontoppidan. Vi kan ikke komme frem blandt Folk med den anden Væreform. Kan vi da ikke nu tilstemme Pontoppidan og Gerhard saaledes, at vi fralægger os al Synergisme. Det er faktisk den samme Være, som vi har havt i de forløbne 25 Aar.

Past. Rasmussen: Det er forunderligt med disse gjentagne Udtalelser om grove Bestyldninger fra vor Side; at vi har skamstjændt dem o. s. v. De paa den anden Side derimod skal være saa overmaade pene. Af det Vilse, jeg har læst og hørt fra dem, forekommer det mig, at de slet ikke i denne Henseende har staaet noget tilbage. Lige-

saa taler man om et privilegeret Sprog. Men jeg synes, at de paa den anden Side ikke mindre benytter sig af et saadant. De siger, at de godt kan tilstemme, hvad Pontoppidan og Gerhard lærer, men ikke førend Prof. Schmidt og Past. Muus har tilbagelaldt de falske Værdomme, som de udleder deraf. Det kan jeg ikke skjønne. Har Nogen lært galt om de Ting, saa faar det paavises; men det kan ikke hindre Nogen i at tilstemme det, som er ret. Naar det er blevet sagt fra vor Side, at vi for Menighedernes Skyld bør tilstemme Pontoppidan og Gerhard, saa faar vi høre, at vi ikke bør handle af Hensyn til Folket, men efter Samvittigheden, at vi altsaa handler anderledes. Jeg tilbageviser Saadant.

Past. T. Varsen: Tror, vi kunde enes om at behandle et Par Erklæringer, en fra hver Side, saa at Menighederne kunde saa se, hvoreledes begge Sider staar. Vi er nu paa Vei dertil. Den ene Side har allerede fremlagt sin Redegjørelse. Nu kunde vi desuden ogsaa behandle Pontoppidans Sp. 548 og Citaterne af Gerhard. Hvad Pontoppidan angaar, saa har alle Presterne i Jowa Distrikt tilstemt den.

Past. Tacke: Naar der er Spørgsmaal om, hvad vi her skal bekjende, saa mener jeg: vi bør bekjende os til Skriftens Sandhed og derfor ogsaa gaa tilbage til Skriften. Vi har vistnok haft Skriftbeviser for os før, men det er ogsaa Tilfælde med Sætterne. Og skal nogen af Delene optages paany, saa fortjener vist Skriften at gjen-tages. Kan vi da ikke anvende en Del af Tiden — f. Ex. Formiddagen — til exegetisk Behandling af Hovedstederne for Udvælgelsen Ef. 1 og Rom. 8 og andre og om Eftermiddagen tage andre Ting for os. Vi bør ikke opgive Haab om Enighed. Men det, som alene kan oplyse os og forene os igjen, er Guds Aand gennem Ordet, og han er ogsaa nu mægtig til at føre os dertil, at vi siger: Herre, tal, din Tjener hører.

Past. H. A. Prens henstiller til Past. Tacke at foreslaa som Amendement, at Formiddagen indtil videre anvendes til Behandling af Skriftstederne Ef. 1 og Rom. 8. Amendementet fremsættes og understøttes.

Past. Gulbrandsen: Redegjørelsen bør komme fore paa denne Konference. Men kan vi finde Noget, som kan tjene som Grundlag for Enighed, bør vi tage det for os. Og da kan alle gamle omstridte Ting sættes tilside. Jeg er ikke enig med Past. Helgesen i, at vi ikke kan indlade os paa noget Grundlag for Enighed, førend Prof. Schmidt har tilbagelaldt sine falske Værdomme. Jeg tror, vi kunde ved Guds naadige Hjælp og Bistand komme saa langt, at vi kunde forstaa hverandre. Lad os da først tage for os, hvad Past. Tacke har foreslaaet, og dernæst Redegjørelsen. Lad os se, om vi ikke, naar vi

kommer tilbage til vore Menigheder, kan sige: Gud være Tak, vi er vel endnu ikke enige, men der er dog endnu et lidet Haab. Min Mening er, at vi ikke er saa langt fra hverandre, som det kan synes.

Past. Røren: Er med paa Tackles Forslag. Vi skylder baade os selv og Sandheden at gaa ind i Guds Ord, om Kræften deraf kunde høre os til ubetinget at antage dets Sandhed. Past. Homme mener, at det maatte være saa simpelt for os at tilstemme Pontoppidan og Gerhard, da vi ikke har noget imod Sagens Indhold. Hertil vil jeg svare: Skal en fælles Tilstemning være fair og behagelig for Gud, da maa det være under samme Forstaaelse af det, vi tilstemmer. Dersom jeg tilstemmer en Satz sammen med En, som har lært det sit Modsatte, da er det Bedrag. Vil de paa den anden Side tage tilbage sine Lærdomme, som strider mod Gerhards udtrykkelige Ord, da vil jeg gaa med paa det.

Past. H. A. Preus: Jeg troede ikke, at Prof. Schmidt vilde negte det, at han har erklæret Pontoppidans Behandling af Udvælgelsen som ufuldstændig, jeg sagde ikke tvetydig — sagde jeg det, saa vilde jeg rette det til „ufuldstændig“ — den Gang, da Past. Larsen først ønskede at faa den fremlagt som Grundlag. Tror, det var godt, om vi kunde enes om at dele Tiden mellem Behandlingen af Skriftstederne og disse andre Forslag, og at vi, naar vi erkjender Ordets Sandhed, da hører os for den og gaar tilbage dertil, om vi har lært anderledes.

Past. Fosmark foreslaar, at naar de, som har tegnet sig, har talt, sker Afstemning over de foreliggende Forslag. Antaget.

Past. Helgesen: Mange synes at være rædde for denne Redegjørelse, fordi den skal være en Partibekjendelse. Men det er ikke Tilfælde. Den første Del af den handler om Guds almindelige Naadevilje; og jeg tror, vi er alle enige i de Ting. Vil man da sige, at vi tror anderledes, saa faar de selv svare for det. Homme forundrer sig over, hvorfor vi ikke kan tilstemme Muus's Substitutforslag. Vi kan ikke, simpelthen fordi det ikke indeholder vor Tro om Udvælgelsen; i Redegjørelsen findes vor Tro om den Sag. Jeg er for, at vi gjør, hvad vi kan, for at komme til Enighed; men jeg ser ingen anden Vej at komme til Enighed paa end ved at bekjende vor Tro.

Past. W. Petersen: Jeg ser, vi kan ikke faa frem de Punkter, som jeg anser for gavnligst at behandle; saa faar vi se at finde en anden Udvei. Det har været sagt paa den anden Side: I er jo ikke alle enige i, at det Fremlagte er en Redegjørelse. Saa var det da bedst, at vi, som tror vi kan tilstemme den, fik gjøre det i et særskilt Møde, og naar vi alle havde tilstemt den, saa fik den anden Side paavise, hvori den er falsk.

Prof. Schmidt: Helgesen sagde, at de vilde fremlægge denne

Redegjørelse som sin Betjendelse, og saa skulde vi paavise, hvori den var falsk. Da bør den først være antagen som den anden Sides Betjendelse.

Past. Muus: Jeg vil gøre opmærksom paa Past. Korens Maade at bære sig ad paa. Han siger nu, at førend vi har tilbagetalt, hvad vi skal have lært mod Pontoppidan og Gerhard, kan han ikke sammen med os tilstemme dem. Da vi engang skulde forhandle med Augustana-Synoden om vigtige Sandheder, saa stillede ogsaa den den Betingelse, at vi først skulde tilbagetalt. Den samme Plan er det nu, Past. Koren følger.

Past. T. Larsen: Jeg har forundret mig over, at en Del af de yngre Prester her taler om denne Betjendelse som „vor Betjendelse“. Jeg har troet, at det kun skulde være et Grundlag for Forhandlingerne her, og at de, som havde Noget at udsætte paa den, kunde gøre det. Men paa Forhaand at stemple den som „vor Betjendelse“, det kan jeg ikke forstaa. Kan vi dele Tiden mellem Behandlingen af den og Skriftstederne og tillige Past. Muus's Substitut, saa er jeg inde for det.

Past. Taales Forslag (at Formiddagssessionerne indtil videre anvendes til Behandling af Skriftstederne — først Ef. 1 og Rom. 8), antoges.

Past. Muus's Substitut forkastedes med 62 mod 44 Stemmer. Det oprindelige Forslag (at lægge den trykte Redegjørelse til Grund for Forhandlingerne) antaget.

Besluttet at behandle dem Punkt for Punkt, samt at Tiden for hver Tale indskrænkes til 3 Minuter.

Past. Koren oplæste Satz I og foreslog den antagen.

Den lød saaledes:

Gud vil, at alle Mennesker skal blive salige. Han vil ingen Synders Død og er ikke Skyld i nogen Synders Fortabelse.

Vi forkaster den kalvinske Lære, at Gud ikke vil alle Menneskers Salighed.

Prof. Schmidt: Vi har ment, at den anden Side ikke fuldtud anerkjender Læren om Guds almindelige Naadevilje, men at de ved sin Lære krænker den. Jeg ønsker derfor at saa ind som Amendement, at der efter den positive Del af Satz 1 føies følgende Ord: „Følge denne sin almindelige Frelsesvilje har Gud i sit evige Raad ogsaa villet beslutte alle Menneskers Saliggjørelse, og han har villet gøre det paa de samme Bilkar for Alles Vedkommende, nemlig Omvendelse til Gud og Tro paa vor Herre Jesum Kristus.“

Prof. Larsen: Dette Amendement hører ikke hid.

Past. C. R. Preuss: Dette Amendement er tvetydigt. Hvad menes med Vilkaar? Er det det Samme som Orden og Maade, eller er det Betingelse, eller hvad betyder det?

Prof. Schmidt: Hensigten med mit Amendement er: 1) at finde ud, om den anden Side lægger Beslutningen om den evige Salighed i den almindelige Naadevilje eller udenfor den, og om de mener, naar de siger, at Gud vil alle Menneskers Salighed, at han da ogsaa har villet beslutte deres Saliggjørelse. Det er ingen Indskrænkning af den almindelige Naadevilje, da Ingen kan blive salig, uden at Gud har besluttet det; 2) om Guds almindelige Naadevilje ogsaa indeholder for alle Mennesker de samme Vilkaar: Omvendelse til Gud og Tro paa Kristus.

Prof. Larsen: Det forekommer mig, at dette Amendement vil drage uvedkommende Ting ind her.

Past. Røren: Vi er paa god Bei til at saa forhindret af videre Forhandling. Vil ikke den anden Part tro os paa vort Ord, saa faar de selv svare for det for sin Gud i Himmelen.

Past. Stub ønskede, at vi uden Afstemning skulde gaa videre.

Past. W. Petersen: Vi har nu faaet, hvad jeg har ventet paa, at naar de paa den anden Side skal hjælpe os til at statuere vor Betjendelse, saa kommer vi ingensteds.

Prof. Petersen: Naar vore Sætser skal være baserede paa Skriften, saa vil jeg bede Prof. Schmidt anføre Skriftsteder, som beviser det, at Gud har villet beslutte alle Menneskers Saliggjørelse.

Prof. Schmidt: Jeg har altid holdt fast paa det Princip, at man i en Lærestrid ikke skal tilstemme Ord, som kan forstaaes forskjelligt. Røren siger, at Satsen ikke taler om, hvorledes Gud vil alle Menneskers Salighed. Men den Forstaaelse af Satsen maa vi dog komme til, om Gud i sit Frelsesraad har villet beslutte alle Menneskers Saliggjørelse, eller om denne Beslutningsvilje hører udenfor det almindelige Frelsesraad. Dersom den anden Side vil sige det Samme som Prof. Petersen, eller den vil forkaste det, da har vi Noget at rette os efter; hvis ikke, hvad skal vi da forhandle om?

Prof. Petersen: Vil Prof. Schmidt anføre et Skriftsted for at bevise det?

Prof. Schmidt: Vil først høre, om Modparten vil antage eller forkaste det.

Past. Gomme: Denne Redegjørelse er da ikke noget Præskript, og det kan vel ikke være saa farligt, om der skulde komme Noget ind paa urette Plads. Man kunde da siden rette paa Formen. Er En saa strøbelig, at han ønsker at saa Noget ind i denne Sats, som ikke hører hjemme der, saa kunde der vel tages Hensyn til en saadan Strøbelighed.